

Један број Миридита се побунио и у селу Никодији убише три Махмудова чобана и заплијенише 1500 грла стоке. И становништво Задриме се такође дигло и 30 њихових главара ријешеше да доведу у своје мјесто војску из Кроје. Махмуд је реаговао врло брзо и одмах упутио у Никодију 40 својих људи који запалише двије куће и објесише сеоског старјешину Ибрахим-агу. Послије ових догађаја скадарски паша је показивао велики страх и ужурбано је снабдијевао тврђаву намирницама и муницијом. Према обавјештењу млетачког агента у Скадру, Махмуд је у тврђави имао 8000 ока праха, велики број фишека, 1200 топовских кугли, 700 бомби, 19 топова, 4 бацача, 10.000 ока разних намирница, 120 усољених волова и 500 ока кафе.⁶⁸

Дакле, иако је Махмуд изашао као побједник против царске војске, морао је од Скадрана да се склони у тврђаву. У млетачким документима све је мање података о Махмуду, јер други важнији догађаји у Црној Гори потпуно су окупирали пажњу Млечана.

Глигор Станојевић

ПИСМО САВЕ ТАНОВИЋА О ДОГАЂАЈИМА У БОКИ 1805—1815.

Прилично је писано и објављено о догађајима у Боки Которској из времена од 1805—1815. године. Али, чини се, никад није сувишно објавити и најмањи детаљ — прилог за освјетљавање радња и догађаја из бурних дана онога времена, о сарадњи и борби Црне Горе и Боке Которске за ослобођење од разних освајача и учвршћивање основа националног ослобођења. Један такав прилог несумњиво је и писмо протојереја Саве Тановића, из Мајина, савременика и учесника у тим догађајима и борбама са Французима и покушајима отпора против окупације Боке од аустријских трупа. Ово писмо, датирано „У Букурешт на 8 декембрија 1818“, има значаја и као документат о писмености и језику свештеничког реда као нашег најшколованијег и најкултурнијег друштвеног реда прије 150 година.

Писмо доносимо у дословном препису оригинала, које се чува у Државном архиву СР Србије у Београду.

Упућено је:

— „Пресвијетлој гдњи гдну и гдру¹ Михаилу Теодоровићу и гдру русинскому офицеру гдну капетан Иоргаћни и гдну сарбскому воеводи ачи (Хаџи — Н. Ш.) Продану.

Живот человјечески кои се упуту скитати у свијет и ње

⁶⁸ Исто, Котор, 9. фебруара 1788. Прилог писма из Скадра од 9. фебруара.

¹ Господи господину и господару. — Сва три адресата познате су из оновременских докуманата личности.

дође² и приступи при вјерниема властима царскиема: ние праветно ему повјеровати што скаже по законима царскиема и по слову варховнога апостола Павла без великога искушенија и испитанија. Моја слабост како е дошла овден приказала се вашиим славним лицам и за вашу част и славу има сам и имам од вас неизречену усладу (!) и даржање кои живим о богу и вами кои пуно благодарим и до мое смарти заборавити не могу нити ћу, али како се данас умножила лаж и приевара у свиет даржим и боим се да ми нећете посвје (!) повјеровати: Зато моја слабост ест одлучила учинити ово писмо и совием писмом даем мое атестате и моја заслужителнаја писма која имам у вашиема рукама па молим ваше добротe покажите господару ђенерал-консулу рускому и узмите копие од моих писмах (!) и пошлите на мога митрополита гдра Чарногорскога и моего и у Русију на два велике началника русинске кои су били у Боку од Котора кои ме добро знаду гдр вициадмиранте (!) Кавалиер Сињавина и гдр Кавалиер и бригадир Стефан Андрија Заковски у време: 186 1806,³ али на гдна кавалиера и канунела (!) русискога Никића кои е био с нама на изпнание Французах из Боке од Котора, кои зна како смо их изапнали и ко е почетак учинио, коу сам био и ним с моом (!) браћом Чарногорцима у два пута; вратити Њемце из Боке од Котора кои сам био с више реченим канунелом Никићем у крепост Ста Шћепан у Паштровиће су 6 стотина јунаках мое браће три комуна: И задобисмо 11 стотина⁴ воске (!) њемацке да пасажу без оружја испод сабље његове. Кои исти Никић зна е ли (је ли — Н. Ш.) више мое стање на мои дом кои е исти био код митрополита Петра кад ми е атестат учинио и три комуна ка су ми атестат учинили и принуђен сам био у руке турске пасти и не смех ни код гдра митрополита стојати нако да буде већа изгуба моима према комунима и моему дому (подвукао — Н. Ш.): Кои сам јадан стар и невољан од њега оступио 1814 и пасане зиме есам се повратио пут дома мога. Али виђех да ми мирно ние нако да ме замакну: Будући есу три комуна у оно вриеме 1814 ка сам од мога дома оступио презентали се гдну ђенералу њемецкоме у Котор Милутиновићу и тако су њему показали што су почетак учинили на Французе и убили у Будву 16 главарах француских и затворили солдате 330 у њихове кватире и узели им оружје и метници (!) биндиеру (!) русиску на кастио од града од Будве и предали кључеве од града гдру Митрополиту Петру у руке. Истина е све оно ми то учинили научио не (нас — Н. Ш.) прото Сава Тановић и да ни е (дао нам је — Н. Ш.) његова сина

² Слово ђ је писано као ђ, а црквено-словенско ђ транскрибовано са је. Све остало пренесено је како је у оригиналу.

³ У тексту стоји 186 1806 — 186 је скраћеница од 1806. Таково скраћивање обична је појава нарочито у руским текстовима оног времена.

⁴ Није довољно јасно: да ли је у тексту број 11 или слово К а према томе: да ли је рјеч о 1100 или 2000 војника. (Вриједност К у цркви слов. текстовима је = 20).

Стефана с нама. А што смо били против тебе гдру Милутиновићу на Суторину те смо те вратили у два пута ви сте виђели да е био пред нама канунел Никић и поп Тановић. А што смо били у Паштровиће на град свети Шћепан против твое воске и офицерах, видели су твои офицери да е пред нама канунел Никић и поп Тановић. Тановића зна сва ова провенција (!) и ест наш старински главар при свакој власти и до сад смо њега слушали: И тако гдн ђенерал Милутиновић свјема опростио а на мене велику талу и писма пуштио и моме сину велику муку дао за млого доба. Ово су мое праве истине како ми и сви дјетельствују мои атестати а сад немам коме но богу и к властима Цара христољубивога русискога како 185 1805 есам приступио при великиема начаницима (!) русискиема више речениема и при моме гдру Митрополиту Петру под флок (!) русиски. А есам вјерно служио и обслужева што год су стари на мене налагали добровољно нисам поштедио ни живота мога ни блага мога и данас молим се Богу да дочекам какво повеление есам готов добровољно до мога издиханија послужити христољубивоме цару русискому за вјеру и за общество и за моју част ово претстављам а по свакоме испитанију ако се нађе едно моје слово лажљиво алити мисли мое другојачие осуђујем се сам да се срамотном смрћу изгубим али пак ако познате мое предложение да су праве и истините како есу Бог ми свидјетел. Препоручум се више реченои уди и ће се ваша преразумност домисли прикажите за уздаржат моју старост за вашу славу и доброту.

У Букурешт
на 8 декембрија 1818

В. П. Гества припонизни
прото и ереи
Савва Тановић Махина
от Боке Которске
овоеручно писах⁵

Било би од интереса пронаћи потомке Саве Тановића, ако их још има у Мајинама или негдје у другом мјесту, и истражити: да ли, можебити, посједују какав писани докуменат или на други начин чувају успомену на свог претка.

Др Никола П. Шкеровић

АРХИВ ФРАНЦУСКОГ МИНИСТАРСТВА СПОЉНИХ ПОСЛОВА У ПАРИЗУ О ЊЕГОШУ И ЦРНОЈ ГОРИ ЊЕГОВОГ ДОБА

Прво што пада у очи то је да је овај материјал врло оскудан. Но и оно што се тамо налази мало је или никако познато код нас. Југословенски историчари нису се тиме много бавили и зато

⁵ Д. Архив СРС—Београд, З. М. П. III I 98.